

אצבעו, אלא גמי.

אבל צלצול חגור קטן — חוצין.

והיינו פסול של יתור בגדים, ולא של חציצה!

ונקט רב יהודה לשון "חציצה" משום המחלוקת שלו עם רבי יוחנן, שתבואר בסמוך.

ורבי יוחנן נקט לשון חציצה בדוקא.

לפי שהוא אומר [להלן] כי בגד שהוא פחות משלש על שלש חוצץ במקום בגדים. ופסול זה הוא רק משום חציצה, ולא משום יתור בגדים, לפי שבפחות משלש אצבעות אין פסול של יתור בגדים.

ונמצא, שאין חילוק לדינא בין לישנא קמא ללישנא בתרא בדינו של רב יהודה בריה דרבי חייא, וכל החילוק לדינא הוא להלן, בדברי רבי יוחנן.

ורק חילוק לשוני יש בין שתי הלישנות.

שלישנא קמא נקטה לשון "יתור בגדים" בצלצול קטן, לדברי רב יהודה בריה דרבי חייא.

ולישנא בתרא נקטה לשון חציצה.

אך, כאמור, גם בלישנא בתרא הכונה היא ליתור בגדים, ולא לפסול חציצה.

ורבי יוחנן אמר: לא אמרו שחציצה פוסלת בפחות משלש על שלש — אלא במקום בגדים.

שהחסרון הוא משום חציצה בין הבגד

לכשרו, וחסרון זה הוא בכל שהוא, שהרי אפילו נימא אחת חוצצת.

[כאן הכונה לחציצה ממש, ואגב מימרא זו נקט בכל הלישנא אחרינא לשון חציצה, גם כשהכונה היא לפסול יתור בגדים].

אבל שלא במקום בגדים, שאין שם חסרון חציצה, אלא רק חסרון יתור בגדים, הרי רק בגדים שיש בהם מידה של

שלש על שלש אצבעות **חוצצות** [היינו, קד-א נחשבות ליתור בגדים].

אבל בגדים שהם פחות משלש על שלש אצבעות — אין חוצצות, ואפילו היה זה בגד חשוב, כגון צלצול קטן.

והיינו, ושיום דברי רבי יוחנן אלו — להא דאמר רבא אמר רב חסדא.

וזה מה שהתחדש בלישנא בתרא, שלא כדברי לישנא קמא, הסוברת שנחלקו רבא בשם רב חסדא ורבי יוחנן. אלא, לפי לישנא בתרא, שניהם אמרו את אותו הדבר!

והוינן בה: הא פשיטא לן דרבי יוחנן פליג אדרב יהודה בריה דרבי חייא בדין צלצול קטן.

שהרי הוא בא לחלוק עליו, ולומר, שאפילו בצלצול קטן אין בו יתור בגדים, לפי שאין בו שלש על שלש.

אלא הא מיבעיא לן: לימא, האם גם מה שאמר רבא בשם רב חסדא, דשלא במקום בגדים רק שלש על שלש חוצץ [דהיינו, שהוא פוסל מצד יתור בגדים], בכלל זה גם שצלצול קטן אינו חוצץ, וממילא פליגא אדרב יהודה בריה דרבי חייא.

וממלאין מים מכור הגולה ומכור הגדול, שני בורות מים, שכך שמם, שהיו בלשכת העזרה, בגלגל, שמעלין בו את הדלי על ידי חבלים, בשבת. ובמדינה היה אסור.

והיו ממלאים מבאר הקר, באר אחת שהיתה במדינה, מותר למלאות ממנה ביום טוב בלבד, ולא בשבת. וכל דברי המשנה יבוארו בגמרא.

גמרא:

רמי ליה רב איקא מפשרונוא שם מקום לרבא:

תנן: בוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו.

ומשמע: במקדש, אין. אבל במדינה, לא.

ורמינהו: תניא: חצר שנתקלקלה במימי גשמים — מביא תבן, ומרדה שוטח בה.

הרי שאף במדינה מותר לשטוח תבן, והוא הדין מלח?

ומשנינן: שאני תבן, דלא מבטיל ליה התם. (126)

שאינ דעתו שישאר שם לעולם אלא הוא מתכוין ליטלו משם לאחר מכן, להשתמש בו לצורך בהמתו או לעשיית טיט.

אבל מלח, מסתמא הוא מבטלו שם, שכבר

או שמא, בצלצול קטן הוא מודה לרב יהודה בריה דרבי חייא, שמחמת חשיבותו הוא חוצץ?

ופשטינן: בהא מודה רב חסדא לרב יהודה בריה דרבי חייא.

כי שאני צלצול קטן — דחשוב! והוי יתור בגדים גם בפחות משלש על שלש.

ופרכינן: ולרבי יוחנן, דסבר דכל שאין בו שלש על שלש ואפילו הוא צלצול קטן לא חשיב יתור בגדים — אדאשמעינן תנא דמתניתין דכורך עליו גמי, לישמעין חידוש טפי, דאפילו צלצול קטן לא מיקרי יתור בגדים?

ומשנינן: מולתא אנב אורחיה קמשמע לן, דגמי מסי! שיש בגמי תכונה של ריפוי, ואפילו הכי מותר לשים אותו על המכה במקדש.

וניחא ליה לתנא להשמיענו חידוש דין בהלכות שבת, שהרי מסכתין עוסקת בהלכות שבת.

מתניתין:

בוזקין כותתים ומפזרים מלח על גבי כבש המזבח בשבת בשביל שלא יחליקו הכהנים עליו.

לפי שהכבש היה חלק ללא מדרגות, וכשהגשמים יורדין עליו הוא מחליק. אבל במדינה היה אסור לעשות כן.

126. ומדלא מתרץ שכיתות מלח עצמו אסור

על בגדי הכהונה, דמשום חציצה אין כאן ויתור בגדים הוי. תוס' הרא"ש.

ואף על פי כן לא הוי חציצה בין רגלי
הכהנים לכבש. כי היו בוזקין את המלח רק
בשעת הולכת אברים של הקרבן לכבש,
דלאו עבודה היא!

שהרי עיקר הכפרה של הקרבן תלויה
בזריקת הדם על המזבח. ואם כי עצם
הקטרת האיברים הוי עבודה, אך הולכתם
למזבח לאו עבודה היא, ואין חציצה פוסלת
בהם.

ומקשיגן: וכי הולכת אברים לכבש לא הויא
עבודה?

והא כתיב "והקריב הכהן את הכל והקטיר
המזבחה".

ואמר מר: האי "והקריב" — זו הולכת
אברים לכבש!

שצריכה להעשות על ידי כהן בדוקא.
ומאחר שאינה כשרה אלא בכהן שמע מינה
דעבודה היא!

אינו ראוי לאכילה אחר שנדרס ברגל, והרי
הוא משהו בכך גומות שבחצר, ואסור משום
בונה.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:
האי מלח שבוזקין על גבי הכבש — היכי
דמי?

אי דמבטליה התם על הכבש, הא קא מוסיף
אבנין של המזבח, ואפילו בחול אסור
להוסיף על מדות המזבח [דכתיב שאמר דוד
המלך לשלמה בנו "הכל בכתב מיד ה' עלי
השכיל"]. שנמסר לו ע"י הנביאים כל צורת
מלאכת בית המקדש ומדותיו ואין לשנות
מהם!

ואי דלא קאי מבטליה התם על הכבש, הא
קא הויא חציצה, שהמלח חוצץ בין רגלי
הכהנים לכבש, ועבודת ההולכה של הקרבן
על הכבש נפסלת בכך?

ומשנינן: לעולם, אינו מבטל את המלח
שם, (127) כי דעתו להשתמש במלח אחר
הדריכה עליו לצורך מליחת עורות
הקרבנות. (128)

דלהלן, דאף בתבן מותר רק ע"י שינוי בשולי
הקופה. ובמקדש מותר גם בלא שינוי. מהרש"א.
ובגאון יעקב כתב דזה גופא החילוק בין
מקדש למדינה. דבמקדש אינו מבטל את המלח
בגלל עורות הקדשים, ובמדינה מסתמא מבטל
לה.

128. לא צריך לזה דבלא"ה אינו מבטל שם כדי
שלא יהא מוסיף על הבנין. וגם היו צריכים
לפנות את המלח תיכף אחר הולכת עצים
למערכה כדי שלא יפסול משום חציצה בשאר
עבודות. גאון יעקב.

בשבת משום שבות, שמע מינה דמותר לכתת
מלח בשבת. קרבן נתנאל אות א'.

ובגאון יעקב כתב דהכא במלח כתות, אלא
שצבור ומכתתין אותו, ודמיא לעפר תיחוח דאין
בו משום כתישה. אבל בחתיכת מלח מחוברת
אסור אפילו במקדש דקעביד כתישה, ותולדה
דטוחן הוא.

127. קשה, דא"כ הדרא קושיא דלעיל לדוכתא.
דאם אינו מבטל את המלח למה אסור במדינה,
דמה הבדל בין מלח לתבן? וי"ל דהשתא הדר
ביה מהתירוק דלעיל, אלא סמיך על הברייתא

לפי שהוא מחלל ל**שבתא**! על ידי שהוא מוליד קול.

אמר ליה רבה: לא אסרו אלא להוליד קול של שיר! שנשמע כמו שיר דהיינו בנעימה ובנחת, ולא קול של נקישת בדלת.

איתיביה אביי: תניא: מעלין בדיופי מותר להעביר יין מחבית לחבית על ידי שני קנים החתוכים כל אחד באלכסון [דיופי] — שתי פיות] שמצמיד את השיפוע של זה לשיפוע של זה, ומכניס קנה אחד בתוך החבית המלאה ויונק בפיו בקצה הקנה השני עד שהיין מגיע אליו, והיין זורם עתה מאליו.

ומטיפין מיארק, כלי מתכת שפיו צר, ומלמטה הוא מנוקב נקבים קטנים. וממלא אותו מים וסוגר את פיהו שלמעלה.

וכל זמן שהכלי סגור מלמעלה אין המים שבתוכו יוצאים דרך הנקבים שלמטה.

וכשרוצה להשמיע קול הוא פותח את פתחו העליון של הכלי ומניח כלי מתכת מתחתיו, והמים יוצאים טפות טפות מלמטה, ומשמיעים קול. ומותר לעשות כן לצורך חולה בשבת, כדמפרש ואזיל.

ודייקין: לחולה, אין. לבריא, לא.

חיבי דמי?

מאי לאו, דהחולה נים, שהוא ישן, וקא בעי דליתער רוצים להעירו על ידי השמעת קולות אלו, והתירו רק לחולה, שחוששים להעירו בידים שמא יבהל.

והרי קולות אלו שמיועדים להעיר אדם משנתו אינן קולות של נעימה ונחת, שהרי

ומסקינן: אלא אימא: שהיו בוזקין את המלח בשעת הולכת עצים למערכה שעל גבי המזבח, דלאו עבודה היא.

דרש רבא: הצר שנתקלקלה במימי גשמים — מביא תבן, ומרדה בה, מפזר בה תבן ודודס על התבן.

אמר ליה רב פפא לרבא:

והתניא: כשהוא מרדה — אינו מרדה כדרך שעושה בחול.

שאינו מביא את התבן לא בסל, ולא בקופה [סל גדול] כדי שלא יהא כדרך חול.

אלא מפזר את התבן שמביא בשולי הקופה, שנקרעה הקופה ולא נשאר ממנה אלא השוליים, שהוא שינוי מדרך חול.

ואילו אתה התרת לרדות בכל אופן שהוא?

הדר, אוקים רבא אמורא עליה העמיד חכם אחד שיאמר משמו, ודרש: דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי!

ברם, כך אמרו משום רבי אליעזר: וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה, אלא בשולי קופה.

שנינו במשנה: ממלאין מבור הגולה.

עולא איקלע לבי רב מנשה.

אתא ההוא גברא בשבת, טרף אכבא, הקיש על הדלת באגרופו והשמיע קול.

אמר עולא: מאן האי גברא!?

ליתחיל גופיה! יתחלל גופו דקא מחיל ליה

אדרבה, קולות הנשמעים בנעימה בנחת הם מרדמים.

ובכל זאת אסור להשמיע אותם לבריא. וקשיא לרבה דאמר שלא אסרו אלא קול של שיר.

ומתצינן: לא ביחס להעיר את החולה המדובר.

אלא מדובר בחולה דתיר, ער, וקא בעי דלינים, ורוצים להרדימו, דמשתמע כי קלא דזמזומי, שהטפות נשמעות כקול נעים, המרדים.

ולכן אסור לעשות כן לבריא. אבל קול שאינו של שיר מותר להשמיע בשבת אף לבריא.

איתביח: תניא: המשמר פירותיו מפני העופות וכן המשמר את דלעיו מפני החיה — משמר כדרכו, בשבת.

ובלבד שלא יספק, שלא ימחא כף, ולא יטפח, לא יכה בידיו על לבו, ולא ירקד ברגל כדרך שהן השומרים עושין בחול, שמשמיעין קול כדי להפחיד את העופות.

והוינן בה: מאי טעמא אסור?

לאו, משום דקמוליד קלא, וכל אולודי קלא אסור אף שאינו קול של שיר. וקשיא לרבה!

ומשנינן: אמר רב אחא בר יעקב: אין הטעם משום השמעת קול, אלא משום גזירה שמא יטול צרור אבן ויזרוק מחצירו לרה"ר כדי להבריח את העופות.

ומקשינן לרבה: ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב: נשים המשחקות באגוזים

שמגלגלות אותם כדי שינקשו זו בזו — אסור בשבת.

מאי טעמא אסור?

לאו, משום דקא מוליד קלא. וכל אולודי קלא אסור. וקשיא לרבה!

ומשנינן: לא. אלא לכן אסור, דילמא אתי לאשוויי גומות ליישר את הקרקע כדי לגלגל עליה את האגוזים. ואסור משום בונה.

וראיה לדבר שזהו טעם האיסור: דאי לא תימא הכי, תקשי הא דאמר רב יהודה: נשים משחקות בתפוחים [כמו באגוזים] אסור בשבת.

והרי התם — מאי אולודי קלא איכא?

אלא, על כרחך, הטעם הוא דילמא אתי לאשוויי גומות.

תו מקשינן לרבה: תנן במשנתנו: ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת.

ודייקנין: במקדש, אין. במדינה, לא.

מאי טעמא אסור למלאות בגלגל במדינה?

לאו, משום דאולודי קלא, שהגלגל משמיע קול, ואסור, אעפ"י שאינו קול של שיר!

ומשנינן: לא. אלא הטעם משום גזירה שמא מתוך שהמים נשאבין ע"י גלגל בלא טירחה, ימלא מים מהבור וישקה לגינתו ולחורבתו.

והשקאת צמחים בשבת אסורה משום זורע.

אמימר שרא למימלא מים מהבור בגלגלא בגלגל במחוזא שם עיר.